

30 STU 2025 INTERVJU

O DONAUESCHINGENU, KOMUNIKACIJI I OSOBNIM SKLADATELJSKIM DILEMAMA

Mirela Ivičević: „Vjerujem u glazbu kao prostor slobode – možda posljednji koji nam je ostao“

MARTINA BRATIĆ

Foto: Igor Ripak/Glazba.hr

SHARE

SKLADATELJICA

GLAZBENI DANI U
DONAUESCHINGENU

HRVATSKA GLAZBA

MEĐUNARODNO INTERVJU

MIRELA IVIČEVIĆ

SUVREMENA GLAZBA

Posljednjih je godina ime skladateljice **Mirele Ivičević** gotovo neizostavno na programima važnih europskih festivala.

Na niz zapaženih izvedbi krajem listopada nadodan je nastup na Donaueschinger Musiktage, najstarijem i jednom od najutjecajnijih festivala Nove glazbe, gdje je pobudila veliku pažnju publike i kritike. Njezin je orkestralni rad ondje privukao pažnju spajanjem multietničkoga nasljeđa, pop-referenci, filmskih aluzija i suvremenog zvučnog istraživanja u prepoznatljiv autorski rukopis „koji odbija striktnu ‘čiste’ poetike“.

Ivičević već godinama sustavno gradi svoj svijet – na relaciji Split, Beč i europske pozornice – u kojemu se orkestralni zvuk koristi i kao estetsko polje i kao društveni megafon. U razgovoru koji slijedi, skladateljica nam govori o Donaueschingu iz prve ruke, o tome što čini ideju *soničke fikcije*, o odnosu eksperimenta i komunikacije, ali i o vrlo osobnim skladateljskim dilemama u vremenu umjetne inteligencije i digitalne hiperprodukcije.

Foto: Igor Ripak/Glazba.hr

Bi li s nama, Mirela, podijelila dojmove iz Donaueschingena, dok su još svježiji? Što ti je značila ova praižvedba? Je li aura tog mjesta i festivala još uvijek toliko moćna?

Naravno! Atmosfera je tamo zaista posebna i apsolutno nadrealna! Rijetko gdje možeš doživjeti ogromnu sportsku dvoranu punu ljudi, a koji su tamo zbog suvremene glazbe. Publika je jako raznolika: od brojnih glazbenih kritičarki i kritičara, do producenških redova, skladateljice i skladatelji svih generacija, studenti glazbe ili pak glazbeni turisti koji ciljano dolaze na festival pa sve do potpunih glazbenih laika iz okolice. Zbog dugogodišnjeg praćenja Donaueschingena neki od njih danas često će znati više o Nonu, Boulezu i Stockhausenu od nas profesionalaca, a sigurno ne odmaže niti činjenica da su neki s njima u prošlosti i nazdravljali.

No, kako bilo, ako anksioznost nije prevelika, zbog vlastite prezentacije, što mene, srećom, nije zahvatilo, Donaueschingen je izuzetno uzbudljivo iskustvo! Mene su posebno fascinirale razlike u recepciji od slušatelja do slušatelja. S druge strane, svi su bili ujedinjeni u znatiželji, a čini mi se i u dojmju. Rekla bih da se nitko nije pitao – *Bože mili, kud sam zašo!*

Koliko festivalski kontekst utječe na način na koji pišeš? Pišeš li 'za festival' ili 'za sebe', ako već moramo tako polarizirati stvari?

Prije svega pišem za sebe. Ne zato što mi nije stalo da me se na festivalima 'voli'; svi mi, kad izlazimo u javnost, očekujemo određenu reakciju, razmišljamo o tome kakav će efekt imati ono što stvaramo i, naravno, želimo svojim radom dotaknuti druge. Ali razlog zbog kojeg se odlučujem za određenu temu ili pristup uvijek je duboko osoban. Ako osjećam da nešto mora postati tema, da neki zvuk mora van, ne odustajem – bez obzira na kontekst u kojemu će se izvedba dogoditi. Na kraju krajeva, nema šanse da zadovoljite sve. Stvoriti nešto čime ćete sami biti zadovoljni puno je konstruktivniji imperativ.

Razlog zbog kojeg se odlučujem za određenu temu ili pristup uvijek je duboko osoban

Djelo s kojim si nastupila nosi naziv *Red Thread Mermaid*. Opsežna autorska bilješka otkriva pozadinu i priču, no kad bismo secirali sam naslov, kamo bi nas to odvelo? Koju simboliku, ili pak vrlo konkretno značenje, nosi sirena?

Sirena, morska nimfa, pola žena-pola riba, dijete je miješanog braka, ako posegnemo za, ovdje, dobro poznatom 'oznakom'. U sustavu inficiranom i najmanjom natruhom fašizma, njezin bi bitak bio „manje vrijedan“; ona je od svega samo pola. Ne uklapa se u patološki sustav vrijednosti koji inzistira na genetskoj, kulturnoj, rodnoj „čistoći“. No iz one zdravije perspektive, upravo ta kompleksnost njezina bića daje joj priliku za autentičan pogled – on je istovremeno iznutra i izvana, *out-of-the-box* – na način koji „čisti“ primjerci nemaju.

To je ne čini „vrjednijom“, ali njezina sposobnost povezivanja različitih svjetova može biti posebno vrijedna za okolinu u kojoj živi, jer je sposobna pronaći i povezati najbolje iz različitih svjetova. Zato ona u djelu „zaranja“ u dubinu i povlači za sobom crvenu nit – onu Goetheovu – koja pak povezuje različite elemente narativa u smislenu cjelinu. Na tu nit niže pronađeno blago: perle koje su, u ovom slučaju, produkt najrazličitijih glazbenih utjecaja.

Mirela Ivičević, dirigentica Irene Delgado Jimenez i Black Page Orchestra, festival Wien Modern / Foto: Igor Ripak

Dok još čekamo da *Red Thread Mermaid* zaživi i na nekoj hrvatskoj pozornici, bi li nam otkrila koje konkretne pjesme čine njezinu, odnosno tvoju, reminiscirajuću zvučnu mrežu koju skladba evocira? Kad radiš s „nađenim“ materijalom: semplovima, vokalnim gestama, melodijama, gdje bi rekla da prestaje dokument, a počinje fikcija?

Najviše je citata iz glazbenoga folklora s raznih strana bivše Jugoslavije, posebno iz klapskog pjevanja koje je obilježilo cijeli moj život, ali i početak moje skladateljske karijere. Tu je i jedan moćni „Ej!“ Alena Islamovića, jedan „Oj!“ Vice Vukova, zatim par sekundi Branka Kockice i još štošta drugo. Ti se fragmenti pojavljuju kao ekstremno kratki, gotovo neprepoznatljivi impulsi za razvoj autonomnog glazbenog materijala koji gradim na bazi pojedine frekvencije ili glazbene geste.

Fikcija počinje gotovo odmah, ali nađeni materijal svejedno je presudan – prije svega meni samoj, kao nezamjenjiva inspiracija za fikciju; on ju rađa. Ono što *Red Thread Mermaid* zapravo 'ozvučuje' odnosno slavi jest bogatstvo koje nosimo zahvaljujući raznolikim glazbenim utjecajima kojima smo bili izloženi. Pri kraju djela, na njegovu vrhuncu, sljubljuju se u svojevrzni *mixtape* dva na prvi pogled nespojiva *covera*: onaj Verdijeve arije *Addio, del passato*, poznate i kao sefardska narodna pjesma *Adio querida*, te sevdalinke *U Stambolu na Bosforu*.

Premisa je da, ako je moguće uspješno spojiti pjesme, moguće je spojiti i ljude, njihove stvoritelje.

Pitanje koje se ovdje samo nameće: kakva je hrvatska izvedbena budućnost *Red Thread Mermaid*? Postoji li već ideja da se djelo izvede i kod nas?

To ovisi o kustoskim tendencijama u Hrvatskoj. Bilo bi lijepo, s obzirom na sadržajnu specifičnost i poruku koja, iako jest univerzalna, na poseban način dotiče upravo one u čije je živote i osobne priče ugrađen nađeni materijal koji se u kompoziciji javlja.

Foto: Igor Ripak/Glazba.hr

Često se pozivaš na ideju „sonic fiction“. Što to konkretno znači u tvojoj praksi – kako se zvuk pretvara u pripovijest? Vidiš li granicu između izvanglazbenog narativa i autentičnog zvučnog iskustva kao tanku liniju ili ti se čini da ta dva koncepta mogu supostojati bez hijerarhije?

Ta je sintagma jednom davno izvučena iz konteksta. Izvorno se odnosila na rad s nađenim materijalom, fragmentima stvarnosti koji postaju protagonisti novog narativa i iz te nove pozicije omogućuju alternativni pogled na stvarnost iz koje potječu. To je kružni tok poznat iz dramske umjetnosti i literature. No to jest i dalje pristup koji biram: svjesno radim s referencama, s glazbenim i izvanglazbenim materijalima koji već nose određeno značenje i iz njih stvaram fiktivni svijet koji želi nešto reći o stvarnom.

Istovremeno nastojim stvoriti glazbu koja ostavlja snažan dojam i ‘djeluje’ potpuno autonomno, na energetske nivou, bez potrebe za poznavanjem narativne pozadine. Dodatni sloj značenja otvara se tek kroz popratni tekst ili izvanglazbene elemente djela no nije presudan za recepciju djela.

Tako je bilo i s mojom najnovijom kompozicijom *Sidra na nebu s dijamantima / Rainbow Hoodie*, posvećenoj ubijenoj šestogodišnjoj palestinskoj djevojčici Sidri Hassouni. Podatak o posveti na praizvedbi uglavnom je prošao ispod radara, naime, komentar je bio tiskan u velikom katalogu festivala Wien Modern, koji je malo tko iz publike imao na samome koncertu.

Sidra na nebu s dijamantima / Rainbow Hoodie **posvećena je ubijenoj šestogodišnjoj palestinskoj** **djevojčici Sidri Hassouni**

Međutim, sam je zvuk bio takav da je inspirirao veliki broj slušateljica i slušatelja da mi priđu i pitaju o čemu se točno radi, jer su mahom imali snažnu emocionalnu reakciju i pretpostavili da je riječ o nečemu vrlo intenzivnom i duboko traumatičnom. Zvuk, zapravo, u idealnom slučaju uvijek odradi glavni dio posla.

Kako gledaš na odnos između eksperimenta i komunikacije? Treba li suvremena glazba pokušati „doprijeti“ do publike ili je njezina uloga i dalje samosvojna, istraživačka, konceptualna?

Hm, trebaju li suvremene umjetnosti pokušati „doprijeti“ do publike? To pitanje rijetko čujemo izvan glazbe, a odgovor je u slučaju svih umjetnosti isti: sve su one, među ostalim, vidovi komunikacije. Želja za „dopiranjem“ do „sugovornika“ gotovo je uvijek sastavni dio inicijalnog stvaralačkog impulsa. S druge strane, je li komunikacija doista uspješna ako stalno govorimo ono što mislimo da publika želi čuti, umjesto onoga što smatramo bitnim? Dugoročno, konformizam ne koristi; ni u odnosu na očekivanja publike ni u odnosu na pravila glazbenog establišmenta. Ta pravila postoje, ali postoje upravo zato da bi se kršila.

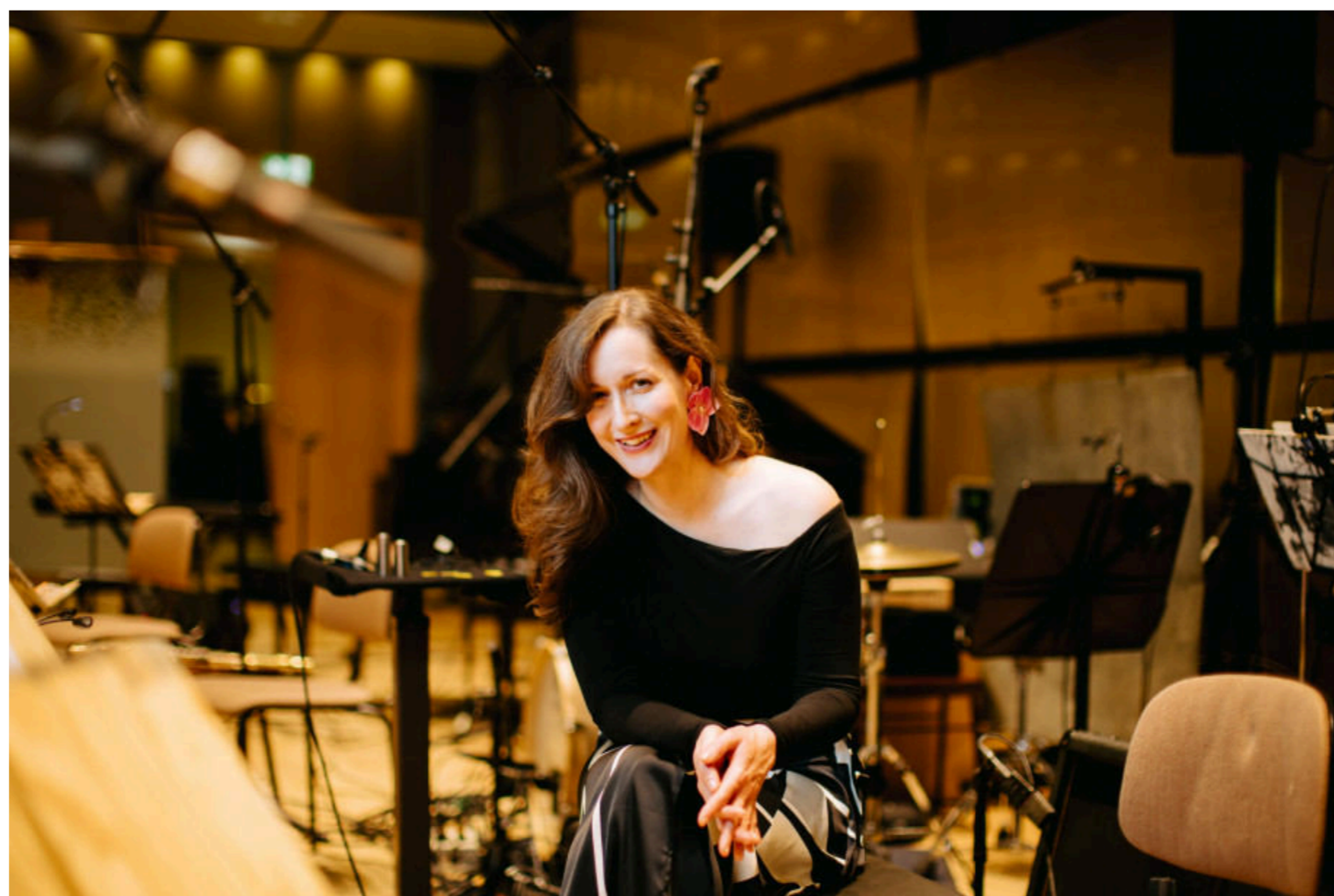

Foto: Igor Ripak/Glazba.hr

U skladbi *Sidra na nebu s dijamantima / Rainbow Hoodie*, posvećenoj ubijenom djetetu, ponovno otvaraš prostor između osobnog žalovanja i društvenog angažmana. Kako vidiš svoju skladateljsku ulogu u takvim djelima – kao intimnu gestu, čin otpora, zaziv mira ili nešto treće?

Sve navedeno. To je vrlo teška i kompleksna tema. Potreba za otvaranjem takvog prostora uvijek je intimna; počinje iskrenim ljudskim suosjećanjem, tugom i očajem iz kojih se stvara potreba za djelovanjem – kako bi se empatija proširila i kako bi se šansa da se takvi zločini ponove barem malo umanjila, ma koliko to utopijski zvučalo. Nisam političarka, nisam liječnica; moj je alat zvuk, i tu nemam puno izbora osim – zvučati.

Šutjeti jednostavno nije opcija

Dilema je, zapravo, kako biti dovoljno glasna – doslovno i metaforički – da prenesem osjećaje na druge, a istovremeno dovoljno tiha – metaforički – da u prvom planu ne bude moja persona, nego oni kojima se odaje pijetet i poruka koju se želi poslati. Odgovor na to nije jednostavan, ali šutjeti jednostavno nije opcija. Ako ti se pruži prilika da te sluša puna dvorana ljudi, makar i na 15 minuta, to je privilegija. A s privilegijom dolazi i odgovornost.

Kao skladateljica i producentica festivala Dani Nove Glazbe Split te kustosica festivala Bludenzer Tage zeitgemäßere Musik, gledaš scenu i iznutra. Što te danas u suvremenoj glazbi najviše uzbuđuje, a što najviše frustrira?

Uzbuđuje me čuti još nečuvano. Onaj osjećaj kao kad otvaraš vrata Narnije. Puno je takvih magičnih vrata u suvremenoj glazbi; potencijal za iznenađenje velik je, kao i intenzitet stvorene emocije. Ono što me, s druge strane, najviše frustrira, nešto je što je nedavno u jednome intervjuu odlično formulirala dirigentica *Red Thread Mermaid* u Donaueschingenu, Elena Schwarz: kad ljudi 'otpišu' suvremenu glazbu u cijelosti, kao da je riječ o jednom vrlo homogenom načinu glazbenog izražavanja, a ne o univerzumu nebrojenih, često potpuno različitih poetika (a što je pogotovo slučaj danas).

Time, rekla bih, pokazuju da zapravo ne znaju ništa o suvremenoj glazbi. Naravno, ne moraju svi o tome ultimativno znati, ali taj stav najčešće primjećujem kod glazbenika ili ljudi koji misle da o glazbi znaju puno. Takvo potpuno odsustvo znatiželje meni je nešto u potpunosti strano i nerazumljivo.

U tvojim djelima osjećaj vremena često je fragmentiran, nelinearan. Što ti danas znači „forma“, u svijetu u kojem doživljavamo stvarnost kroz beskonačno 'skrolanje' i kratke impulse?

Moj unutarnji puls kao da je oduvijek bio spreman za epidemiju poremećaja pažnje. Zvučni je materijal u mojim djelima najčešće fragmentiran i koncizan, ne zato što se želim prilagoditi publici, nego zato što to sama ideja zahtijeva. Isto je i s formom. Vjerujem da, ako ste vjerni svojoj viziji i jasno znate kamo želite ići u pojedinom djelu, to će rezultirati slušljivom kompozicijom, bez obzira na njezinu formu, sadržaj ili duljinu. Čovječanstvo u cjelini nesumnjivo ima problem sa 'skrolanjem' i kratkim impulsima, ali s druge strane, i dalje redovito doživim koncerte koji su kao *hottest dates* – i nikome od prisutnih ne pada na pamet vaditi mobitel.

Foto: Igor Ripak/Glazba.hr

Uspješne skladateljice i skladatelji zapravo su *puppet-masteri* osjećaja vremena; oni znaju zaokupiti pažnju slušatelja, ma koliko ona krhka bila.

Imaš iskustvo rada s vrlo različitim ansamblima i orkestrima. Postoji li razlika u energiji i pristupu kad radiš s hrvatskim, austrijskim ili njemačkim glazbenicima?

Teško je uspoređivati orkestre i ansamble koji su se specijalizirali za suvremenu glazbu i izvode je na dnevnoj bazi s hrvatskim prilikama u kojima je sve suvremeno u suštini – povremeno, prekarno i *ad hoc*. Paleta zvučnih boja i efekata koje mogu ponuditi Klangforum Wien ili Ensemble Intercontemporain nenadmašna je upravo zato što su svaki trenutak svojeg glazbeničkog života posvetili istraživanju novog zvuka – što je u Hrvatskoj strukturalno nemoguće.

S druge strane, još mi je uvijek jedno od najljepših skladateljskih iskustava rad s Cantus Ansablom na kompoziciji *Dominosa FF00FF* davne 2007. godine. Nekoliko godina kasnije, otkrit ću vam sad, isti je komad izvodio jedan inozemni ansambl koji je pojedine efekte izveo preciznije. Jednostavno su više vježbali. No izvedba i uz tu činjenicu nije bila ni približno toliko briljantna kao ona prva, hrvatska. Glazbenici Cantus Ansambla manjak probi i neizbježne sitne nepreciznosti maestralno su nadoknadili svojom muzikalnošću, nezamjenjivim duhom i energijom. A koliko su ti aspekti važni u muziciranju, shvatiš tek kad oni izostanu.

Cantus Ansambl
Mirela Ivičević, Dominosa FF00FF

Share

[Privacy policy](#)

Pada mi na pamet i relativno nedavna suradnja s Ursom Ljuban i Ivanom Đuzelom na djelu *How to Fly* za otvorenje Muzičkog biennala Zagreb 2023.; dakle, glazbenici koji uglavnom sviraju klasični repertoar, njihov je *output* svejedno bio vrhunski. Isto se uvijek dogodi kad radim s najdražim kolegom i prijateljem Gordanom Tudorom, Papandopulo kvartetom, Miom Elezović... Hrvatskoj definitivno ne nedostaje odličnih glazbenika, naprotiv, i žao mi je što nemaju priliku kao austrijski i njemački kolege kontinuiranje se posvetiti suvremenoj glazbi.

Nakon priče o estetikama, kontekstima, suradnjama, vratimo se kratko u srž. Kad bi mogla opisati vlastiti zvuk ili estetiku u tri riječi – koje bi to bile?

Mogu li dvije? – *No frontiers*.

Reci nam, što je za tebe najveći izazov u pisanju glazbe danas – tehnički, estetski, mentalno?

Na estetskome planu jedini je izazov ostati vjerna sebi i svojem unutarnjem zvuku. Tehnički i mentalno, to je pitanje kako se udaljiti od mašine u doba opće digitalne patologizacije. Zavidim kolegicama i kolegama iz područja plesa i dramske umjetnosti čije su 'platno' i dalje stvarni prostor i živa komunikacija, a ne dokument u audio programu koji čeka da ga ispuniš stotinama tisuća nota ili sekundi organiziranog zvuka.

Kad god ne radim, sve sam više vani – u prirodi ili među ljudima, ali doslovno, ne virtualno. To mi se čini jednim od najvažnijih aspekata procesa stvaranja glazbe, a u današnjemu tempu života taj je aspekt ozbiljno, ozbiljno ugrožen. Za njega se danas treba aktivno izboriti.

Kako vidiš budućnost suvremene glazbe u svijetu u kojem umjetna inteligencija već 'proizvodi' kompozicije? Može li umjetna inteligencija imati kritički stav?

Postoji puno glazbe koju je relativno lako kopirati, s umjetnom inteligencijom ili bez nje; AI to je samo učinio jednostavnijim i jeftinijim. Vjerujem da će biti onih čija će radna mjesta ovim razvojem postati suvišna, ali Helmut Lachenmann sigurno nije prvi na redu. Radikalni zvuk i konceptualni pristup toliko su kompleksni da ih je teško reproducirati; čak i ljudima, a kamoli umjetnoj inteligenciji čiji je princip rada prepoznavanje i ponavljanje obrazaca. Već je bilo pokušaja 'skidanja' takvog tipa zvuka i mišljenja putem umjetne inteligencije, ali zasad bez uspjeha.

Možda postanemo posljednja zvučna oaza u kojoj se još uvijek osjeća nezamjenjivost ljudske misli i iskustva

Možda će jednom pasti i skladateljice i skladatelji suvremene glazbe, ali ako padnemo, past ćemo posljednji. U međuvremenu možda postanemo posljednja zvučna oaza u kojoj se još uvijek osjeća nezamjenjivost ljudske misli i iskustva.

Artist talk nakon koncerta Black Page Orchestra, festival Wien Modern / Foto: Igor Ripak/Glazba.hr

I da za kraj malo promijenimo perspektivu – od tehnologije prema mašti: kad bi tvoje skladbe bile pejzaži, kakvi bi oni bili: morski, urbani, digitalni ili neki posve drugi?

Moje skladbe kao pejzaži? Morsko-urbano-digitalni! I svi mogući drugi...

Patchwork Rothka, Basquiata i Vehabovića. Pokoji cvijet s autoportreta Fride Kahlo. Volim kad zvučno 'platno' uspije biti prozorom u svijet neslučenih mogućnosti. Ne uspije mi uvijek, ali želim provesti život pokušavajući. I da, još uvijek vjerujem u glazbu kao prostor slobode – možda posljednji koji nam je ostao.

Članak je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije na temelju Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

SHARE

Moglo bi Vas zanimati

26 LIP ČITAJ

Alejuandro Buendija:
"Nedostaje mi malo rock'n'rolla kojeg sam zavolio u međuvremenu"

04 PRO INTERVJU

Gibonni: „Sreća je naći mjeru između progressa i življenja života“

glazba.hr

Vijesti

VIJESTI
OGLASNA PLOČA
DAJ 5
CESARICA

Događanja

Slušaj & Gledaj

REPLAY
PODCAST
VIDEO PRIČE
RECORDING + SCORE
TJEDNI GRAMOFON

Čitaj

INTERVJU
IZVJEŠTAJ
RECENZIJ
PRIČE
KOLUMN
DIGITAL & BIZ
RETROSPEKTIVA

Kontakt

IMPRESSUM
PRAVILA PRIVATNOSTI
POSTANI SURADNIK

CANTUS D.O.O.
BARUNA TRENKA 5
10000 ZAGREB
HRVATSKA
GLAZBA@GLAZBA.HR

